

Talvivaara Sotkamo Oy
Talvivaarantie 66
88120 Tuhkakylä

Talvivaara Sotkamo Oy:n hakemus 15.5.2013

Ympäristönsuojelulain 64 §:n mukainen päätös lyhytaikaista poikkeamis- ta koskevassa asiassa

Asia

**Päätös ympäristönsuojelulain (86/2000) 62 §:n mukaista poikkeuksellista tilannetta koskevan
ilmoituksen johdosta**

Toiminnanharjoittaja, laitos ja sen sijainti

Talvivaaran kaivos
Talvivaarantie 66
88120 Tuhkakylä
Sotkamo

Asian vireilletulo

Talvivaara Sotkamo Oy (jatkossa Talvivaara) on toimittanut 15.5.2013 Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (jatkossa Kainuun ELY-keskus) YSL:n 62 §:n mukaisen ilmoituksen koskien Talvivaaran kaivosalueelle varastoitujen vesien käsittelyä ja luontoon johtamista.

Poikkeuksellinen tilanne

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä "ELY-keskus") on päätöksellään 12.2.2013 antanut Talvivaara Sotkamo Oy:lle (jäljempänä "Talvivaara" tai "yhtiö") ympäristönsuojelulain (86/2000, jäljempänä "YSL") 64 §:n nojalla luvan poiketa yhtiön ympäristö- ja vesitalousluvas- sa määrätystä vuosittaisesta jätevesikiintiöstä. Lupamääräyksen 9 mukaan vesistöihin johdettavan veden määrä saa olla enintään 1,3 Mm³ vuodessa ja ELY-keskus on päätöksellään sallinut yhteensä 1,8 Mm³:n suuruisen lisäjuoksutuksen siten, että ylimääräistä vettä voidaan juoksuttaa 900 000 m³ sekä Oulunjoen että Vuoksen vesistöihin. Päätöksen lupamääräyksessä 2 todetaan, että valvon-

taviranomainen voi tarkastella annettua kiintiötä uudelleen toteutuneiden juoksutusten perusteella, mikäli Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ei ole kiintiön täyttymiseen mennessä antanut täytäntöönpanokelpoista päätöstä asiassa.

Talvivaaralla on Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa vireillä lupahakemus (Dnro PSA-VI/12/04.08/2013) ylimääräisten vesien käsittelystä sekä luontoon johtamisesta. Aluehallintovirastolta saadun alustavan tiedon mukaan lupapäätös valmistuisi toukokuun 2013 viimeisellä viikolla. Kainuun ELY-keskuksen 12.2.2013 myöntämä ylimääräisten vesien johtamiskiintiö pohjoiseen on täytynyt. Pohjoisen kiintiö tuli täyteen 30.4.2013 ja etelän kiintiö täyttyy tämänhetkiselällä käsittelyvirtaamalla 16.5.2013. Pohjoisen kiintiön täytyttyä louhoksen alueella neutraloituja vesiä on varastoitu Kuusilampeen, joka on ollut maksimipinnassaan kiintiön täyttymisestä saakka. Etelässä kiintiön täytyminen tarkoittaa, että Kortelammen padon vedenpinta alkaa välittömästi juoksutuksen loputtua kohota ja vedenpinta tulee saavuttamaan muutamassa vuorokaudessa Kortelammen padon HW – tason + 204,2 mmp. Pohjoisessa kiintiön ja Kuusilammen täytyminen tarkoittaa, että kipsialtaan 5 - 6 lohkojen vedenpintaa ja siihen liittyvää riskitasoa ei voida alentaa.

Talvivaara pyytää, että Kainuun ELY-keskus tekee yhtiön YSL 62 §:n nojalla tekemän ilmoituksen nojalla YSL 64 §:n mukaisen päätöksen, jossa Kainuun ELY-keskus antaa yhtiölle luvan käsitellä ja johtaa luontoon kaivosalueelle varastoituja vesiä Vuoksen vesistöön 1200 m³/h ja Oulunjoen vesistöön 800 m³/h, kunnes Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on tehnyt asiassa täytäntöönpanokelpoisen päätöksen. Lisäksi yhtiö pyytää, että Kainuun ELY-keskus kirjaa päätökseensä, että juoksutuksilla voidaan turvata kaikissa olosuhteissa tilanne, että Kortelammen padon vedenpinta pysyy tason + 204,2 mmp alapuolella.

Perusteluina vesien johtamisen jatkamiselle yhtiö esittää seuraavaa:

Juoksutustarve Vuoksen vesistöön:

Vuoksen vesistöön on johdettu vesiä Kortelammen neutralointiyksiköltä, kunnes kiintiö on täytynyt 16.5.2013. Juoksutusten jatkaminen Kortelammen padolta Vuoksen vesistöön on patoturvallisuuden kannalta välttämätöntä. Kortelammen vedenpinta on hyvin lähellä padon määriteltyä HW-tasoa + 204,2 mmp (Kortelammen vedenpinta 13.5.2013 +203,91 mmp). Kortelammen padolle valuma-alueelta tulevan valunnan arvioidaan olevan tällä hetkellä suuruusluokkaa 500 – 1000 m³/h. Mikäli juoksutus lopetetaan, vedenpinta kohoaa hyvin nopeasti yli HW-tason. Kortelammen pato on rakennettu kahdessa vaiheessa. Pato rakennettiin ensin tasolle + 204 mmp ja sen jälkeen lopulliseen korkeuteensa. Tason + 204 mmp yläpuolinen osuus tehtiin talvella, joten padon yläosalla tiivistyksessä käytetyn moreenin tiiveydestä ei voida olla täysin varmoja, ennen kuin moreeni on varmuudella sulanut ja tiivistynyt ensimmäisen kesän kuluessa. Mikäli vedenpinta kohoaa tason + 204 mmp yläpuolelle, padon vuotoriski kasvaa. Mahdollisessa vuototilanteessa Kortelammen vettä pääsisi luontoon puhdistamattomana.

Kortelampi toimii kipsialtaiden varoaltaana. Mikäli vedenpinta padolla kohoaa, tarkoittaa se myös varotilavuuden supistumista. Tällä hetkellä (13.5.2013) Kortelammen padolla on varotilavuutta 490 000 m³. Koko eteläisen jälkikäsitteilyalueen varotilavuus on tällä hetkellä 550 000 m³. Kipsialtaiden vesimäärää vähennetään koko ajan, mutta edelleen altailla on runsaasti vesiä. Mikäli kipsialtaan lohkojen 5 tai 6 pohjalla tapahtuisi vuoto, voisi altailla vuotaa tällä hetkellä (13.5.2013) Kortelammen padolle enimmillään 1 700 000 m³ kipsialtaan vettä. Tämä tarkoittaa, että mikäli vesiä ei saataisi talteen kiertoihin, voisi vuototilanteessa vesiä päästä luontoon 1 150 000m³. Yhtiön tavoitteena on,

että Kortelammen padolla saavutetaan kesän 2013 aikana riittävä varotilavuus kipsialtaan kaikille lohkoille.

Juoksutustarve Oulunjoen vesistöön:

Oulunjoen vesistöön on johdettu louhosalueella neutraloituja vesiä Kuusilammen kautta, kunnes kiintiö on täytynyt 30.4.2013. Vesien neutralointia on jatkettu kiintiön täyttymisen jälkeen ja neutraloituja vesiä on varastoitu Kuusilampeen. Kuusilammen varastotilavuus on täytynyt samanaikaisesti pohjoisen juoksutuskiintiön kanssa. Juoksutusten jatkaminen myös pohjoisen suuntaan on vesienhallinnan kannalta välttämätöntä. Louhosalueella tapahtuvaa neutralointia ei voida lopettaa, koska alueella neutraloidaan sekä louhosvesiä että kipsialtaalta poistettavia vesiä.

Yhtiö on käynnistänyt 13.5.2013 malmintuotannon 9 kuukauden tauon jälkeen. Malmintuotannon pidempiaikainen jatkaminen edellyttää, että louhoksesta saadaan ylimääräiset vedet johdettua pois. Malmintuotanto on erittäin tärkeässä roolissa kaivoksen vesitaseen kannalta. Tuoreeseen malmiin sitoutuu runsaasti vettä ja uusi kasa myös haihduttaa selvästi enemmän kuin vanhat kasat. Mikäli malmintuotanto joudutaan uudelleen keskeyttämään, tarkoittaa se vesienhallinnan haasteiden jatkumista sekä myös suurempaa vesien ulosjohtamistarvetta.

Kipsialtaan lohkojen 5 – 6 vesimäärä aiheuttaa edelleen riskin, jota pyritään kaikin keinoin alentamaan. Riskitasoa saadaan alennettua kaikkein tehokkaimmin silloin, kun lohkojen 5 – 6 vesitilavuus pienenee ja Kortelammen varotilavuus kasvaa. Lohkojen 5 – 6 vesitilavuuden pienentäminen edellyttää, että vesiä neutraloidaan louhosalueen neutralointiyksiköillä ja vettä johdetaan Kuusilammen kautta Oulunjoen vesistöön.

Lisäksi on huomioitava, että louhos on tällä hetkellä myös tärkeässä roolissa bioliuotuskierron varotilavuuksien kannalta. Mikäli liuoskierron varotilavuutta tarvitaan esim. sähkökatkossa nopeasti, ainoa keino varotilavuuden lisäämiseen on tällä hetkellä metallien talteenottolaitoksen paluuliuoksen johtaminen louhokseen. Mikäli veden neutralointi ja luontoon johtaminen keskeytetään, tarkoittaa se tämän varotilavuuden supistumista.

Lisäjuoksutusten ympäristövaikutukset:

Sekä Oulunjoen että Vuoksen vesistöihin juoksutetun veden laatu on vastannut hyvin suunniteltua. Veden metallipitoisuudet ovat olleet alhaisia ja sulfaattipitoisuudet ovat olleet arvioidulla tasolla. Aiemmin tehdyn sulfaattimallin perusteella vesistöissä oli odotettavissa korkeita sulfaattipitoisuuksia hennen kevättulvia. Koska juoksutus alkoi myöhemmin kuin mallin lähtötiedoissa käytettiin, on valtaosa tähänastisista juoksutuksista ajoittunut ylivirtaamakaudelle ja vesistöissä todetut sulfaattipitoisuudet ovat olleet arvioitua alhaisempia.

Yhtiö hakee tällä ilmoituksella lupaa jatkaa juoksutuksia, kunnes Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on ratkaissut asian täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä. PSAVI on alustavasti arvioinut, että päätös annetaan toukokuun 2013 lopussa. Näin ollen yhtiö hakee tällä ilmoituksella lupaa juoksuttaa arviolta noin 15 vrk:n ajan puhdistettuja vesiä sekä Vuoksen että Oulunjoen vesistöihin. Mikäli AVI:n päätös tulee toukokuun 2013 lopussa, tarkoittaa tämän ilmoituksen mukainen juoksutus noin 15 vrk:n pituista juoksutusaikaa ja Vuoksen vesistöön enimmillään noin 430 000 m³ vesimäärää sekä Oulunjoen vesistöön noin 290 000 m³ vesimäärää. Sekä Vuoksen että Oulunjoen vesistöihin on juoksutettu tähän mennessä ylimääräisiä vesiä 900 000 m³. Juoksutusten todettujen vaikutusten perusteella nyt haettu juoksutusmäärä ei hakijan käsityksen mukaan aiheuta vesistöissä merkittä-

vän pilaantumisien vaaraa. Juoksutusten vaikutuksista on tehty asiantuntija-arvio, joka toimitetaan tämän ilmoituksen liitteenä.

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt ilmoituksesta lausunnon patoturvallisuusviranomaiselta.

Patoturvallisuusviranomaisen lausunnon mukaan kevään tilannetta tarkasteltaessa lyhyellä aikavälillä patoturvallisuusriskien hallinnan kannalta keskeinen kysymys on Kortelammen turva-altaan vedenkorkeuden hallinta. Kortelammen turva-altaan vedenpinnan korkeus on noin tasolla N60 + 203,90 m. Toiminnanharjoittaja on tarkkaillut patoa tehostetusti. Talvivaara ei ole raportoinut poikkeuksellisista havainnoista tai tilanteista padolla. Laskennallisesti tarkasteltuna padon ylivedenkorkeus (HW) voisi olla tasolla 204,50 - 205,00 m, mutta padon rakentamisolosuhteisiin liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi Talvivaaran määrittämä HW 204,20 m on perusteltu. Kainuun ELY-keskus on aiemmin arvioinut turvalliseksi ylavedenkorkeudeksi tason 204,00 m. Kainuun ELY-keskus esittää patoturvallisuusviranomaisena, että vedenkorkeuden Kortelammessa ei pitäisi ylittää tasoa 204,20 m lukuun ottamatta määrällisesti ja ajallisesti vähäisiä, poikkeuksellisista sateista johtuvia ylityksiä. Korkeustason nosto perustuu Talvivaaran suorittaman patoturvallisuustarkkailun tuottamaan tietoon padon toiminnasta. Esitetty korkeustaso mahdollistaa myös riittävän turvamarginaalin reagoida poikkeuksellisista sateista johtuviin Kortelammen tulovirtaamapiikkeihin. Kortelammen pato vaatii edelleen erityistarkkailua sulamisen alkaessa mahdollisten kasvaneiden suotojen ja vuotojen havaitsemiseksi.

Altaan 2 lohkojen 5 ja 6 alitse todettiin virtaavan vuotovettä marraskuun 2012 ja 7.4.2013 vuotojen yhteydessä. Tehtyjen havaintojen perusteella ei voida varmuudella arvioida, miten virtaava vesi on vaikuttanut pohjarakenteisiin, mutta todennäköistä on, että virtaus on heikentänyt pohjarakenteita. Mahdollinen rakenteiden heikkeneminen on otettava huomioon altaiden tulevassa käytössä. Kipsisakka-altaan numero 2 lohkoissa 5 ja 6 on varastoituna Talvivaaran ilmoituksen mukaan noin 1,7 miljoonaa kuutiometriä vettä. Lohkojen vuotamisen riskitaso on kohonnut, eikä niissä varastoidulle vedelle ole tässä vaiheessa saavutettavissa riittävää varoallaskapasiteettia. Lohkojen 5 ja 6 vuotoriskin pienentämiseksi nesteiden määrää sekä altaan pohjaan kohdistuvan paineen suuruutta tulee vähentää mahdollisimman nopeasti hallitulla tavalla. Sama koskee myös vuotanutta kipsisakka-altaan 1 lohkoa 2. Kuusilammen avolouhoksen käytön vesivarastona tulee palvella ensisijaisesti kipsisakka-altaiden riskitason pienentämistä.

Asian ratkaisu

Kainuun ELY-keskus hyväksyy kaivosalueelle varastoitujen vesien tilapäisen käsittelyn ja luontoon johtamisen seuraavin ehdoin:

1. Ympäristöön johdettavat jätevedet on käsiteltävä niin, että ympäristöön johdettavan veden nikkelpitoisuus on alle 0,5 mg/l, kuparipitoisuus alle 0,5 mg/l, sinkkipitoisuus alle 1,5 mg/l ja pH 6-10 johtamisajan virtaamapainotteisena kuukausikeskiarvona. Toiminta tulee järjestää niin, että pH ei ympäristöön johdettavassa vedessä ylitä arvoa 11. Yksittäisen näytteen nikkeli- tai kuparipitoisuus ei saa olla yli 1.0 mg/l eikä sinkkipitoisuus yli 2.0 mg/l. Johdettavan veden kiintoainepitoisuudelle asetetaan raja-arvo enintään 30 mg/litra ja johdettavan veden mangaanipitoisuudelle raja-arvo enintään 10 mg/l. Raja-arvot kiintoainepitoisuudelle ja mangaanipitoisuudelle ovat tavoitteellisia.

2. Kortelammen padolta pois juoksutettavan veden määrä saa olla ainoastaan Kortelammen padolle tulevan luontaisen tulovirtaaman suuruinen. Vesien johtaminen rajoitetaan lisäksi Vuoksen valuma-alueen suuntaan sellaiseksi, että Kortelammen padossa vesi ei pääse nousemaan tason 204.20

yläpuolelle. Vesiä ei kuitenkaan tässä tilanteessa tule johtaa ympäristöön enempää kuin Kortelammen padon suhteellisen turvallisena pidetyn tason 204.00 ylläpito vaatii.

3. Kuusilammesta voidaan johtaa käsiteltyjä vuotovesiä ja valumavesiä ympäristöön enintään se määrä kuin Kuusilammen avolouhoksen vedenpinnan nousemisen estämiseksi on välttämätöntä johtaa.

4. Kärsälammesta voidaan johtaa käsiteltyjä kipsisakka-altaan vuotovesiä enintään se määrä kuin kipsisakka-altailta johdetaan vesiä Haukilammen jälkikäsitteily-yksikköön.

5. Oulujoen suuntaan johdettavan käsitellyn vuotoveden ja louhoksen valumaveden määrä saa olla enintään 288 000 m³.

6. Jätevesien johtaminen Vuoksen vesistöalueen suuntaan tulee järjestää niin, että vedet johdetaan Ylä-Lumijärven ohi niin, että järven pohjaan kerrostuneet metalliyhdisteet eivät vesien johtamisen vaikutuksesta kulkeudu alapuolisiin vesistöihin.

7. Toiminnan tarkkailu tulee järjestää Kainuun ELY-keskuksen päätöksissä 12.2.2013 ja 26.4.2013 edellytetyllä tavalla. Tarkkailua tulee tarvittaessa täydentää Kainuun ELY-keskuksen määräämällä tavalla. Tarkkailutulokset on toimitettava heti niiden valmistuttua Kainuun ja Pohjois-Savon ELY-keskuksille, Sotkamon kunnalle, Kajaanin kaupungille, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollolle, Ylä-Savon SOTE:lle sekä Säteilyturvakeskukselle.

8. Mikäli tarkkailussa tai muulla perusteella ilmenee, että vesistöön johdettavan veden laatu ei täytä tämän päätöksen ehdon 1 raja-arvoja tai tavoitteellisia raja-arvoja, on vesistöön johtaminen lopetettava välittömästi ja asiasta on ilmoitettava Kainuun ELY-keskukselle. Vesien johtamista voidaan jatkaa vasta kun puhdistamon toiminta on saatu normaaliin tilaan.

9. Päätöksen voimassaolo lakkaa 30.6.2013 tai sitä aikaisemmin kun Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ratkaisee 12.2.2013 siirretyn asian tai Talvivaaran ympäristö- ja vesitalousluvan tarkistamisen täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä.

10. Päätös määrätään täytäntöön pantavaksi muutoksenhausta huolimatta.

Perustelut

Ympäristönsuojelulain (YSL) 62.1 §:ssä säädetään, että jos onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä, rakennelman tai laitteen purkamisesta tai muusta niihin rinnastettavasta syystä aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä ympäristön pilaantumisen vaaraa tai jätteen määrän tai ominaisuuksien vuoksi erityisiä toimia jätehuollossa, on toiminnasta vastaavan tai jätteen haltijan ilmoitettava tapahtuneesta viipymättä valvontaviranomaiselle.

YSL 62.2 §:n mukaan jos muusta kuin YSL 62 §:n 1 momentissa tarkoitettusta, toiminnasta riippumattomasta ja ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuu odottamaton tilanne, jonka vuoksi lupamääräystä ei voida tilapäisesti noudattaa, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava asiasta valvontaviranomaiselle. YSL 62 §:ää koskevien esitöiden mukaan pykälä koskisi onnettomuustilanteita tai tuotantohäiriöitä tai muita sellaisia ennalta arvaamattomia kertaluonteisia tilanteita, joissa syntyy laadultaan ja määrältään epätavallisia päästöjä ja jätteitä.

YSL 63 §:ssä säädetään kuulemisesta lain 10 luvun mukaisissa tilanteissa. YSL 60 ja 61 §:n mukaisen ilmoituksen vireilläolosta on ilmoitettava ja asianosaisia on kuultava siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään, jos ilmoitettu toiminta saattaa olennaisesti vaikuttaa yleisiin tai yksityisiin etuihin. YSL 62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vireilläolosta on ilmoitettava ja asianosaisia kuultava vastaavasti, jos siihen on erityistä syytä.

YSL 64 §:ssä säädetään ilmoituksen käsittelyssä noudatettavasta menettelystä ja sen johdosta tehtävästä päätöksestä. Lainkohdan 1 momentin mukaan viranomaisen on 60-62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta annettava päätös, jossa voidaan antaa tarpeellisia määräyksiä toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä, toiminnan tarkkailusta ja tiedottamisesta asukkailla sekä toiminnan järjestämiseen liittyvien jätelain mukaisten velvollisuuksien täyttämistä. Viranomaisen voi kieltää tai keskeyttää muun kuin luvan nojalla harjoitetun toiminnan, jos yleiselle tai yksityiselle edulle aiheutuvia huomattavia haittoja ei voida määräyksillä riittävästi vähentää. Päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta. YSL 64.2 §:n mukaan määräykset voidaan antaa tai toiminta kieltää, vaikka ilmoitusvelvollisuus olisi lyöty laimin.

YSL 64.3 §:n mukaan YSL 62 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa valvontaviranomainen voi määräämillään ehdoilla hyväksyä välttämättömän lyhytaikaisen poikkeamisen tähän lakiin tai jätelakiin perustuvasta velvollisuudesta. Poikkeamisesta ei saa aiheutua terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Päätöksen poikkeamisesta tekee ELY-keskus, jos toiminnan lupasian käsittely kuuluu aluehallintoviraston toimivaltaan. Valvontaviranomaisen tulee poikkeamisen jälkeen tarvittaessa saattaa asia vireille lupaviranomaisessa siten kuin 58 §:ssä säädetään lupamääräyksen muuttamisesta. YSL 64.4 §:n mukaan ilmoituksen johdosta annettavassa päätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta. Kainuun ELY-keskus on lainkohdan mukaan toimivaltainen viranomaisen asiassa, joten se on tutkinut ilmoituksen.

Ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 29 §:n mukaan valvontaviranomaisen on suoritettava luvan saaneen toiminnan tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi. Tarkastus on suoritettava myös YSL 62 ja 76 §:n mukaisissa tilanteissa sekä tarvittaessa toiminnanharjoittajan tekemän tämän asetuksen 30 §:n mukaisen ilmoituksen johdosta. Tarkastus on suoritettava lisäksi toiminnanharjoittajan, asianosaisten ja muiden vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Jos luvan on myöntänyt aluehallintovirasto, tarkastuksen suorittaa ensisijaisesti ELY-keskus. Tarkastuksesta on laadittava tarkastuskertomus. Kainuun ELY-keskus on suorittanut Talvivaaran kaivoksella tarkastuksen viimeksi 13.5.2013.

YSL 101 §:ssä säädetään päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. YSL 101.3 §:n mukaan viranomaisen voi määrätä, että 46, 64, 64 a, 78, 79, 82, 84, 84 a ja 85-87 §:ssä tarkoitettua määrystä tai päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava.

Kuulemista koskevan YSL 63 §:n esitöiden mukaan YSL 62 §:n mukaisissa poikkeuksellisissa tilanteissa olisi tarpeen kuulla asianosaisia vain, jos siihen olisi erityistä syytä. Luvanvaraisten toimintojen osalta kuuleminen voisi tapahtua myöhemmin mahdollisen lupamääräyksen muuttamista koskevan asian yhteydessä. Tällaisissa tilanteissa on yleensä kiire, jolloin kuuleminen voisi vaarantaa viranomaisen päätöksen antamisen riittävän nopeasti. Tällä päätöksellä on tarpeen rajoittaa toimintaa haetusta vesien johtamismäärästä. Kainuun ELY-keskus näkemyksen mukaan laajempi kuulemismenettely tässä tilanteessa olisi vaarantanut päätöksen antamisen riittävän nopeasti.

YSL 62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta annettava päätös tulee YSL 64.1 §:n mukaan antaa julkipanon jälkeen, ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta. YSL 54.1 §:n mukaan päätös on toimitettava hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Päätöksen antamisesta on lisäksi ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet sekä niille, joille on YSL 38.2 §:n mukaan annettu lupahakemuksesta erikseen tieto. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voidaan päätös toimittaa tai tieto päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

YSL 101.3 §:n mukaan viranomainen voi viran puolesta määrätä, että 46, 64, 64 a, 78, 79, 82, 84, 84 a ja 85-87 §:ssä tarkoitettua määräystä tai päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Mahdollisuus välittömään täytäntöönpanoon on varattu mm. 64 §:n mukaisen päätöksen osalta, koska nämä tilanteet edellyttävät yleensä pikaisia toimenpiteitä. Tämän päätöksen perusteluissa mainittujen seikkojen johdosta Kainuun ELY-keskus katsoo, että käsillä olevassa tapauksessa on asian luonteen johdosta tarpeen määrätä päätöksen ja siinä annettujen määräysten noudattamisesta muutoksenhausta huolimatta.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että käsittely-yksiköiltä johdettavan veden käsittelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota mangaanin poistamiseen ja kiintoainepäästöjen vähentämiseen. Mangaanin poistaminen edellyttää prosessointivaiheessa pH:n nostamista riittävän ylös. Tämän vuoksi vesien tehokas käsittely edellyttää poikkeamista ympäristöluvan pH:n rajoittamista koskevasta määräyksestä. Muutoin raja-arvot on laadittu voimassa olevan ympäristöluvan mukaisiksi.

Vesien johtaminen Ylä-Lumijärven ohi on tarpeellista, jotta järveen kerrostuneet sakat eivät huuhtoudu vesien mukana alapuolisiin vesistöihin.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että vesien johtaminen Vuoksen valuma-alueen suuntaan ei Lumijoen edelleen suhteellisen korkean virtaaman aikana edistä Kivijärven sekoittumista ja kerrostuneisuuden purkautumista ainakaan siinä määrin, että siitä aiheutuisi merkittävän pilaantumisen vaaraa. Pois juoksettavien vesien määrä on sidottu Kortelammen padolle tulevaan virtaamaan, joka on näin välillisesti sidoksissa alueelle tapahtuvaan sadantaan ja sitä kautta myös Lumijoen virtaamaan. Laimenemisolosuhteissa ei tätä kautta ole odotettavissa merkittävää muutosta. Kivijärven väli-vesikerroksissa on 15-16.5.2013 suoritettujen kenttämittausten perusteella ollut edelleen mitä ilmeisimmin marraskuun 2012 kipsisakka-altaan vuodosta peräisin olevia varsin happamia vesiä. Aiemmin johdetuilla ja johdettavilla emäksisillä vesillä on ELY-keskuksen käsityksen mukaan happamoitumista ehkäisevä vaikutus Kivijärven vesistöissä. Veden pH:n on kenttämittauksissa havaittu jo jossain määrin kohonneen järven pinta- ja välivedessä. Välivedessä on kuitenkin edelleen alhaisen pH:n omaavia vesiä, joissa ovat metallit (mm. liukoinen rauta) ja metalliyhdisteet (mm. alumiiniyhdisteet) puskuroivat pH:n nousua samalla kun metalleja saostuu vesistä.

ELY-keskuksen käsityksen mukaan emäksisten vesien johtaminen Kivijärveen edistää haitallisten metallien saostumista ja ehkäisee vesien sekoittumisen yhteydessä tapahtuvaa haponmuodostusta. Tämä ehkäisevä vaikutus tulee mahdollisessa voimakkaammassa sekoittumistilanteessa ulottumaan mahdollisesti myös Laakajärven puolelle. ELY-keskus katsoo, että emäksisten vesien johtamisella on nykyisessä tilanteessa pilaantumista ehkäisevä vaikutus eikä johtamisesta aiheudu merkittävän pilaantumisen vaaraa. Talvivaara ei ole käyttänyt ympäristöluvan sallimasta prosessivesien johtamiskiintiöstä vuoden 2013 osalta Vuoksen valuma-alueen suuntaan. Kyseistä kiintiötä ei nykyisillä järjestelyillä ole mahdollista käyttää, koska Kortelammen jälkikäsitteily-yksikköön on varastoitu na kipsisakka-altaan vuodon jälkeen runsaasti vuotovesiä. Kainuun ELY-keskus katsoo Pohjois-

Suomen aluehallintovirasto voi tulevassa päätöksessään huomioida nyt juoksuettavien vesien määrän tulevassa lupaharkinnassaan.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on määrän antaa lähiaikoina päätöksen vesien johtamista koskevassa asiassa. Tämän hakemuksen liitteenä olevassa asiantuntija-arviossa ei ole tarkkaa mallinnusta vesistöjen tilan tulevasta kehityksestä haetuille juoksumäärille. Kainuun ELY-keskus katsoo tämän vuoksi tarpeelliseksi varovaisuusperiaatetta noudattaen rajoittaa vesien johtamista sellaiseksi, että Korttelammen vedenpinnan nousun aiheuttama riskin suurentuminen voidaan ehkäistä. Kainuun ELY-keskusten saamien tietojen mukaan vesistövaikutuksia mallinnetaan parhaillaan ja mallinnuksen on määrä valmistua lähiviikkojen aikana. Lupaviranomaisella on valmistuvan mallinnuksen perusteella paremmat valmiudet päättää vesien johtamista koskevasta asiasta. Vesien johtaminen on tämän vuoksi tässä vaiheessa rajoitettu suuruudeltaan sellaiseksi, että patoturvallisuusriskin kasvaminen Korttelammen padolla kyetään estämään. Pohjoisen suuntaan jätevesien johtaminen on rajoitettu lisävesien osalta sellaiseksi, että se kattaa kipsisakka-altaista riskien pienentämiseksi pois johdettavan veden määrän ja louhokseen tulevan valuman. Päätöksellä ei erikseen rajoiteta ympäristöluvan nojalla pohjoisen suuntaan johdettavien prosessin ylijäämävesien määrää, joka on sidoksissa Kalliojoen virtaamaan ja ympäristöluvan määrittämään kokonaiskiintiöön.

Marraskuun 2012 kipsisakka-allasonnettomuuden yhteydessä Korttelammen padolle varastoitiin noin 1 milj. m³ kipsisakka-altaan vuotovesiä. Talvivaaran kaivoksella on lisäksi tapahtunut 7-9.4.2013 kipsisakka-altaan 1 lohkon 2 vuoto, jonka seurauksena lähes 400 000 kuutiometriä vuotanutta jätevettä on johdettu Korttelammen patoaltaaseen. Kainuun ELY-keskus on 26.4.2013 antamallaan päätöksellä hyväksynyt käsiteltävien jätevesien tilapäisen johtamisen 12.2.2013 annetun kiintiön puitteissa Vuoksen vesistöalueen suuntaan päätöksessä mainituin ehdoin. Samalla päätöksellä ELY-keskus hyväksyi jäteveden tilapäisen johtamisen Haukilammen käsiteltäväksi. Kipsisakka-altaan 2 lohkoilta 5 ja 6 siirrettävä määrä sai olla enintään 200 000 m³ ja tämä määrä sisältyi 12.2.2013 myönnettyyn kiintiöön 900 000 m³ Oulujoen vesistöalueen suuntaan.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että käsiteltäviä jätevesiä voidaan tilapäisesti johtaa Vuoksen ja Oulujoen vesistöalueiden suuntaan 7.-9.4.2013 tapahtuneen kipsisakka-altaan 1 lohkon 2 vuodon aikaansaamassa poikkeuksellisessa tilanteessa. Korttelammen padon vedenpinnan pysyttämiseksi tason 204.20 alapuolella käsitellyn jäteveden johtamista Vuoksen vesistöalueen suuntaan on edelleen välttämätöntä tilapäisesti jatkaa. Kipsisakka-altaan 2 lohkojen 5 ja 6 vedenpintaa ja siihen liittyvää riskitasoa on edelleen välttämätöntä alentaa johtamalla jätevettä louhosalueelle ja Haukilammen jälkikäsitteily-yksikköön neutraloitavaksi ja johdettavaksi edelleen tilapäisesti Oulujoen vesistöalueen suuntaan. Johtaminen on patoturvallisuuden ja ympäristövaikutusten kannalta perusteltua.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että vedenpinnan alentaminen avolouhoksessa ei nykyisessä tiedossa ole vuotojen vaikutusten ehkäisemisen kannalta välttämätöntä vaan päätöksessä on rajoitettu vesien johtamista pohjoisen suuntaan niin, että se käsittää kipsisakka-altaista niiden riskien pienentämiseksi suoritettavan veden johtamisen lisäksi vain louhokseen tapahtuvan valunnan.

Eteläisellä jälkikäsitteily-alueelle on marraskuun 2012 vuodon yhteydessä varastoituna noin 1 miljoonaa kuutiometriä kipsisakka-altaasta vuotanutta vettä. Tämä vesi on sekoittunut jälkikäsitteily-yksikössä niin, että helmikuussa 2013 vuodon likaaman veden määrä on ollut 1.9 M m³. Huhtikuussa 2013 tapahtuneen vuodon yhteydessä eteläiselle jälkikäsitteilyalueelle pääsi 0.35-0.4 M m³ kipsisakka-altaan vettä.

Kuusilammen louhosalueella on helmikuussa 2013 ollut 1.8 M m³ ja Haukilammen jälkikäsitteilyyksikössä 0.2 M m³ kipsisakka-altaan vuodosta likaantuneita vesiä. Huhtikuussa 2013 tapahtuneen vuodon jälkeen Haukilampeen on johdettu kipsisakka-altaalta vesiä 150 m³/h ja Kuusilammen avolouhokseen on johdettu vesiä 300- 400 m³/h.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että luvan myöntäminen koko haetulle määrälle voisi aiheuttaa ympäristön merkittävän pilaantumisen vaaran. Toiminnanharjoittajan tulee saada lupa Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta siltä osin kuin hakemus on tällä päätöksellä hylätty.

Poikkeamisilmoitukseen annettavan päätöksen yhteydessä sovellettavasta menettelystä ja asiaa ratkaistaessa huomioitavista seikoista säädetään YSL 64 §:ssä. Lainkohdassa rajoitetaan valvontaviranomaisen mahdollisuutta poikkeamisen myöntämiseen mm. siltä osin, kuin on kyse poikkeamisesta aiheutuvista ympäristövaikutuksista. YSL 64.3 §:n mukaan poikkeamisesta ei saa aiheutua merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Lainsäätäjän tarkoitus on näin ollut rajoittaa poikkeamismenettelyllä mahdollistettava poikkeaminen ympäristönsuojelulakiin perustuvasta velvollisuudesta eli tässä tapauksessa käytännössä ympäristöluvasta vain toimille, jotka eivät ylitä lainkohdassa asetettua ympäristövaikutuskriteeriä. Jonkinasteinen ympäristön pilaaminen on sallittua poikkeamisesta annettavalla päätöksellä, mutta merkittävän ympäristön pilaantumisen aiheuttaminen on kiellettyä. Asiassa on keskeistä huomata, että lainsäätäjä on harkinnut tarpeelliseksi kvalifioida poikkeamispäätöksellä kielletyn seurauksen ulottumaan myös merkittävän ympäristön pilaantumisen vaaraan. Tämä rajoittaa oleellisesti valvontaviranomaisen mahdollisuutta sallia YSL 64 §:n mukaisella päätöksellä ympäristöön haitallisesti vaikuttavia toimenpiteitä.

Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tällä päätöksellä sallitusta vesien johtamisesta ei aiheudu pohjaveden tai pintavesien pilaantumista tai sen vaaraa huomioiden johdettavan veden määrällinen rajoitus sekä se, että luontoon johdettavien vesien laatu täyttää keskeisiltä osin voimassa olevassa ympäristöluvassa määritellyt lupamääräykset.

Korvattavista vesistön pilaantumisesta aiheutuvista vahingoista, joita nyt ei ole ennakoitu aiheutuvan, on vahingon kärsijällä oikeus hakea korvausta aluehallintovirastolle tehtävällä hakemuksella.

Annetut lupamääräykset ovat tarpeen poikkeuksellisen tilanteen rajoittamiseksi välttämättömään laajuuteen sekä tilanteen valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi. Annetut määräajat ovat tarpeen myös sen vuoksi, että YSL 62 §:n mukainen hakemus voi koskea vain tilapäistä toimintaa ja siitä annettavalla YSL 64 §:n mukaisella poikkeuksellista tilannetta koskevalla päätöksellä voidaan määrätä vain tilapäisestä poikkeamisesta.

Päästörajat on laadittu pääosin ympäristöluvasta mukaisiksi. Lupaehdoissa on sallittu varsinaisessa ympäristöluvassa määrättyjä pH arvoja korkeammat pH arvot, koska alhaisempien pH arvojen noudattaminen voisi käytännössä vaikeuttaa metallien saostamista. Alapuolisissa vesistöissä on marraskuussa tapahtuneen kipsisakka-altaan vuodon seurauksena happoa tuntuvia ioneja ja yhdisteitä ja kevään sulamisvedet ovat luontaisesti happamia, joten alhaisemman pH -tason määrittäminen ei ole tarpeen.

Tässä päätöksessä olevien ehtojen mukaisesti tämä päätös lakkaa 30.6.2013 tai sitä aikaisemmin, kun Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ratkaisee 12.2.2013 siirretyn asian taikka ympäristö- ja vesitalouslupa tarkistamisen täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä. Talvivaaran ympäristö- ja vesitalouslupa on parhaillaan tarkistettavana ympäristölupaviranomaisessa. YSL 64 §:n mukaisella päätöksellä poiketaan tilapäisesti toimintaa koskevasta ympäristöluvasta. Päätöksen taustalla on siten toimintaa koskeva, päätöksen antamishetkellä voimassa ollut ympäristölupa. Mikäli toimintaa koskeva

ympäristölupa muuttuu poikkeamista koskevan päätöksen antamisen jälkeen sen voimassa ollessa, on perusteltua, että aikaisempaan ja siten vanhentuneeseen ympäristölupaan perustunut poikkeamispäätös ei lähtökohtaisesti jatku uuden ympäristöluvan antamisen tai ympäristöluvan muuttamisen jälkeen.

Käsittelymaksu

YSL 62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen käsittelystä peritään valtion maksuperustelain, lain elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja valtioneuvoston asetuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vuonna 2013 perusteella 520 euroa (poikkeuksellisesta tilanteesta tehtävän ilmoituksen käsittelystä perittävä maksu).

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 5, 53, 54, 62, 63, 64, 96 ja 101 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009) 25 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2013 (voimassa 31.12.2013 saakka) (907/2012) 3 §

Päätöksen antopäivä

Tämä päätös on annettu julkipanon jälkeen **23.5.2013**.

Päätöksen täytäntöönpano

Tämän YSL 64 §:n mukaisen päätöksen luonteen vuoksi Kainuun ELY-keskus määrää, että päätöstä ja sen määräyksiä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Muutoksenhaku

Valitusosoitus on liitteenä.

Ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualue

Yksikön päällikkö

Sari Myllyoja

Ympäristölakimies

Heli Peuraniemi

Asian valmisteluun on myös osallistunut ympäristögeologi Ilkka Haataja.

LIITE Valitusosoitus

JAKELU Talvivaara Sotkamo Oy

TIEDOKSI

Sotkamon kunta

Kajaanin kaupunki

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, ympäristöterveydenhuolto

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristölautakunta

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Säteilyturvakeskus

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, ympäristölupavastuualue

Vaasan hallinto-oikeus